

Frecăței

Sate componente: **Frecăței** (reședința comunei), **Agaua**, **Cistia**, **Salcia**, **Stoienesti**, **Titcov**, situate pe malul Dunării Vechi.

Comuna Frecăței, situată la marginea estică a județului, s-a înființat în anul 1968 prin legea de organizare administrativ-teritorială, când județul a primit în administrare și Insula Mare a Brăilei (Balta Brăilei).

Satele componente ale comunei Frecăței au aparținut administrativ-teritorial comunelor din județul Tulcea: **satul Blasova** de comuna Turcoaia, **satul Titcov** de comuna Pecineaga, **satul Frecăței** de comuna Ostrov iar satele **Salcia**, **Agaua**, **Cistia** și **Stoenești** de comuna Dăeni.

În prezent, localitățile (satele) **Titcov**, **Frecăței**, **Salcia**, **Agaua**, **Cistia** și **Stoenești** compun comuna Frecăței, situate limitrof brațului Dunărea Veche (brațul Măcin), în partea vestică, în incinta Insulei Mari a Brăilei, și înșirându-se pe o distanță de 30-50 km. Formează limita estică a comunei și a județului.

Dicționarul geografic(1894) include doar următoarele articole:

Agaua, târle, aparținând de comuna Stăncuța, plasa Balta, situate pe malul verigii Stoenești. Are ca vecinătăți Dunărea Veche la est iar la vest iezerul Zatna.

Cistia, ostrov / **chici** (termenul nu e în DEX și Ciorănescu) al statului, situat în ostrovul Bregoloiu, mărginit la est cu Dunărea Veche și la vest cu Lacu Rezeanca.

Stoenești (prival, verigă și târle): Târle pendinte de comuna Stăncuța, plasa Balta, situate pe malul verigii Stoenești și învecinate la sud cu Chiciul Statului Cistia. Înființat pe la 1800-1810 de un anume Zamfir Chioru. Se mai zice că, anterior acestei date, ar fi fost un sat în care erau mai mulți călugări, mai marele lor numindu-se *Stoian*, de unde și numele de *Stoienesti*.

Titcov: prival, unește Dunărea Veche cu iezerul Șerban; verigă ; pădure de 75 ha de salcie.

Ca atestare documentară, Cistia și Stoenești sunt menționate la 1810 și 1880 iar satul **Titcov**, fost **Muguroaia**, în registrul cadastral din anul 1935, când aparținea administrativ-teritorial de comuna Chiscani [Ioan Bogoiu, art.cit., p.135, în monografia satului Gropeni, de care depindea cătunul Titcov în 1930, notează: *Titcov(Costia-Mucuroaia)-Cistia-Muguroaia?!*]. La 1877, satele au fost afectate de distrugerile turcilor-cerchezi.

Până în anul 1965 satele comunei Frecăței figurau ca niște cătune, cu puține case și locuitori care se ocupau cu pescuitul și creșterea animalelor. **Primii locuitori ai acestor ținuturi au fost oierii transilvăneni care, în timpul transumanței, au poposit în baltă, găsind adăpost și pășune pentru oi în anotimpul friguros.** Oierii veneau din partea Făgărașului și a Brașovului. Numele primului om care și-a ridicat aici o colibă nu se cunoaște, dar cei mai bătrâni își amintesc de locul de origine. Astfel, bunicii lui Tudose Băjenaru au venit aici în „băjenie” cu turme de oi de prin părțile Făgărașului iar cei ai Zaharia Orjan au poposit venind din ținutul Brașovului.

Aceste afirmații vin să confirme precizarea din monografia lui P.Gâștescu și I.S. Gruescu, potrivit căreia „o parte din locuitorii veniți din ariile mai dens populate ale Subcarpaților au format majoritatea satelor noi din cuprinsul Bălții Brăilei, atât pe Dunărea Veche, ca **Frecăței**, **Stoienesti**, **Strâmba**, cât și de pe brațul Vâlciului, ca **Mărașu**, **Țăcău**, **Bândoiu**”(p.73).

După Georgeta Moraru, lucr.cit.,p.59-60, **satele din interiorul bălții reprezintă roiri ale satelor de pe malul Dunării, de care au aparținut și administrativ multă vreme:** Titcov pe malul Dunării Vechi, de Gropeni iar cele din interiorul bălții(Bândoiu, Țăcău, Mărașu, Strâmba-azi Măgureni, Rața – azi Plopi, Agaua), de comuna Stăncuța, alimentate de elemente venite din câmpie, din Dobrogea, de mocani și deleni. Satele erau înșirate, după tipul pescăresc, de-a lungul brațelor Dunării, pe grindurile cele mai înalte, pentru a fi ferite de inundațiile frecvente ale Dunării. Până în 1927, locuitorii satelor bălții nu erau stăpâni nici măcar pe loturile de casă, întregul pământ fiind proprietatea boierului. Conform regimului învoielilor, în caz de neîndeplinire a acestora, represaliile curente, aplicate de arendași, constau în dezvelirea casei / luarea acoperișului, ceea ce însemna alungarea familiei, sau chiar arderea caselor și izgonirea întregului sat, cum s-a întâmplat cu satul lapa.

Frecăței - nume cu caracter satiric, scatologic sau pornografic(DEX, p.351: s.m.pl. *Aluat nedospit frecat mărunț în palmă*(subl.ns) sau *ras pe răzătoare, care se fierbe în supă*. Din *frecat+suf.-ei*- a devenit- în județul vecin Ialomița-Glodeanu(în harta rusă de la 1835, se consemnează ca prim nume-Glodeanu iar în paranteză *Frecăței*, ceea ce înseamnă că numele nou predomina, întrecând vechea denumire) iar **Pârlita-Ulești** de Jos.Vezi și **Fleașca** de mai sus. Schimbările au survenit din inițiativa oficialităților / proprietarilor sau a locuitorilor înșiși ai satului.

Iorgu Iordan(*Toponimia românească*, ed.cit., p.322), considerând că definiția din DLRM(DEX) nu poate fi luată în considerație aici, se referă la sensul toponimului, citând lămuririle date în *Marele Dicționar Geografic: Frecăței(Ploiești)*, numire dată comunei Glodeanul-Siliștea,...din cauză că, în urma spargerii vechiului sat, provocată de evenimentele din 1806-1812, locuitorii au umblat mult timp dintr-un loc la altul, aciolându-se pe unde puteau; după retragerea armatelor străine, ei se stabiliseră puțin mai la est de vechea siliște, cu care ocaziune vecinii le-au dat numele de Frecăței. Așadar, notează Iordan, ar trebui să pornim de la a se freca „a frecventa, a umbla mult într-un loc; a întâlni des pe cineva”(Dicționarul Enciclopedic Ilustrat). Cf.citatul următor din Bălcescu: *Românii dintr-o parte și dintr-alta a Carpaților se freacă unii de alții...*

Dacă așa au stat lucrurile, se ridică întrebarea „ de ce au schimbat numele, ocultând realitatea istorică?” Sau de ce au dat satului numele de *Glodeanul*, care, dacă nu e un antroponim, provine din *glod*, care înseamnă în Moldova și Bucovina „noroie, tină” iar în Muntenia, „bulgăre de pământ sau nămol uscat sau înghețat; colții sau asperitățile noroiului uscat sau înghețat”(DA).

Strâmba, conform tradiției orale, ar fi porecla / apelativul dat unor locuitori aciuiați la marginea satului. Iordan, p.320, se referă la aspectul locului respectiv.

Iordan,p.99, include *Salcia* și *Salcia Tudor* la capitolul *Topografice, grupa numelor care descriu poziția, aspectul sau vreo altă particularitate a locului. Salcie, sălcii, s.f.,din lat. salicem, nume de arbori din familia salicaceelor*(*Salix alba, S.triandra,S.pentrada, S.babylonica*).

În lucrarea „**Problemele evoluției poporului român**”, București,1919, Grigore Antipa, unul dintre puținii cercetători ai acestor meleaguri, referindu-se în special la populație și la pătrunderea activităților civilizatorii în bălțile Brăilei, notează: „La malul Bălții Dunării, satele sunt rare, așa că populațiunea variază între 40 și 80 de locuitori pe kmp. Mai mult decât în toate regiunile naturale ale țării, natura de-aici ridică poporului nostru importante și noi probleme pentru a-și desfășura activitatea sa civilizatorie. Activitatea continuă a apei, schimbând ea singură, din an în an, condițiile naturale de producție, chiar nevoia de a menține vechea productivitate și de a nu lăsa ca forțele elementare ale apei să strice starea de echilibru creată, impune o continuă activitate”.

Trebuie să menționăm ca **balta** nu a fost doar o sursă de hrană, ci și de adăpost, având în viața locuitorilor zonei „**un rol similar codrilor**”.

În 1930 existau toate cele șase sate ale comunei de astăzi și aveau o populație totală de 920 de oameni. Zonă de baltă, aflată în apropierea principalelor puncte de trecere peste Dunăre a crescătorilor de animale cu turmele lor în Dobrogea, Măcin și Vadu Oii, cu păduri de salcie și cu inundații periodice, nu permitea cultivarea pământului, dar furajele, provenite din fânețele și stufărișurile naturale, erau propice creșterii animalelor.

În anul 1965, odată cu începerea lucrărilor de îndiguire și desecare a Insulei Mari a Brăilei, locuitorii au fost forțați să-și evacueze casele din porțiunea dig-mal și să-și construiască case în porțiunea îndiguită.

Comunele Frecăței și Mărașu sunt apărate de digul construit în 1964 prin care a apărut Insula Mare a Brăilei, cea mai mare exploatare agricolă din țară, având o suprafață de 69241 ha.

Pe raza comunei se află Popasul Blasova și Lacul Zaton.

Popina Blasova, o stâncă ce nu depășește 45 m înălțime, martor de eroziune, rămas dintr-un lanț muntos vechi al munților Hercinici, ce se întindeau către nord în lungul Moldovei, făcând legătura cu munții Poloniei, Boemiei și cei din inima Franței. Aceasta a fost exploatată ca sursă de pavele în Brăila, astăzi fiind rezervație naturală. La poalele ei se află lacul Blasova, lac de meandru, de braț părăsit al Dunării Vechi. Aici s-a construit tabăra școlară Blasova. Se intenționează construirea unui sat de vacanță.

Agaua, din *agă, agi*, s.m.(înv.) 1) ofițer(comandant) din armata otomană; 2) titlu dat comandantului pedestrilor însărcinați cu paza orașului de reședință iar ulterior șefului agiei(organ administrativ însărcinat cu menținerea ordinii publice în capitală, în secolele XVIII-XIX), având atribuțiile prefectului de poliție de mai târziu; 3) persoană care avea titlul de agă [var.*agá, agale*,s.f.], din tc.**agá**(DEX).

Iorgu Iordan: toponim întâlnit în Drăgănești-Vlașca, Lugoș, Hârșova, Calafat. Nu indică Brăila. *Numele ar putea proveni de la vreo persoană care avea titlul de agă*, cum ar fi *Aga Constantin A. Cretzulescu*, fost prefect al districtului Brăila, deputat în Divanul *ad hoc* din partea Brăilei, ajuns președinte al comitetului central, adept al Unirii sub principe străin. Primise ca zestre o moșie la Dedulești. Va fi avut vreo moșie și în Baltă? Numele putea parveni și de la funcția vreunui turc, care administra o moșie în Baltă, prin analogie cu numele de Muftiu ori Nazâru, cum s-au numit altădată Traian ori Siliștea?

Zăton, zătoane (reg.) 1)Lac lung și îngust pe țărmul mării, despărțit de mare numai printr-o limbă îngustă de pamânt •Loc din cursul unui râu cu apa domoală și adâncă, unde se pot adăposti iarna vasele plutitoare. •Scobitură în malul umui râu, unde se adună peștele.2)Zăgaz făcut spre a abate sau a opri apa din cursul ei. •Spec.Îngrăditura din stuf sau din nuiiele, care se așază în râu pentru prinderea pestelui; *p.ext.locul astfel îngrădit*. Din rus., ucr. *Zaton*.

Harta 1981: Bresciata(drept Frecăței); Vidroi; La Colonie(lângă Salcia); Salcia; Detunata;(în linie cu Agaua) La Lacul Zagna; Drumul Vacilor; Sălcuța; Grindul Bâtlanului; Cotul Digului; Pădurea Racea(drept Ins.Pastrama); Stoienești; La Veriga; **Zaton**; Cotul Baiului Cistia; Rățișoara; Drăgan; Lacul Blasova; Chiciul Dunării Vechi; La Șerbanu; Privalul Jaghia; Jaghia; Căținul Lișițaru; Privalul Titcov; Privalul Jaghioara; Orbu; Japșa Gherghencea; Otmoc; Privalul Otmoc; Canalul Spătosu; Canalul Ulmu-Jaghia; Privalul Vlaca; Privalul Camnița; Mâțele; Privalul Bândoiu; Canalul Brocoiasa???

Canalul Maican

(Ioan Munteanu, *Nume de sate din județul Brăila. Toponime brăileană*, Editura Proilavia, Brăila,2012)